

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

**Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp
Gerhard, Johann**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617681

Caput VII. Generalis distributio totius hujus operis, ex qua generatim
cognoscitur, quid in sequenti Evangelica Harmonia potissimum tractetur.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18203

Decapolitanorum civitates. Et lib. 3. de bello Iudaico c. 16. dicit Scythopolim esse maximam τῆς δεκαπόλεως. Et Scythopolim illam Iosephus expresse ponit in Cælesyria, Antiq. lib. 13. c. 21. Et Strabo lib. 16. dicit, Scythopolin sitam non in Galilæa, sed ἐν γαλιλαίᾳ. In hac verò Syrorum Decapoli, tanquam Syrorum vici & civitates, numerantur à Iosepho de bello Iudaico. lib. 2. cap. 19. Philadelphia, Gebonitis, Gerasa, Pella, Scythopolis, Gadara, Hippos. Illis civitatibus, lib. 1. cap. 4. ubi Pellam & Gerasam nominat, addit Gaulanem, Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur. Et de Gadara ac Hippo Iosephus alibi etiam mentionem facit, ut Antiquitat. lib. 15. cap. 11. lib. 17. cap. 13. De bello Iudaico lib. 2. cap. 20. conjungit Hippenos, Gadarenos & Geresenos. Et lib. 5. cap. 3. vocat Gadaram Metropolim Perææ. Situs verò Decapolis inde colligi potest. Iosephus enim de bello Iudaico l. 1. c. 5. describens iter Pompeii ex Syria in Judæam, inquit: Cum Pellam & Scythopolin prætergressus Coreas venisset, unde Judæorum fines per mediterranea subeuntibus incipiunt. Et sub finem capituli, civitates illas vocat μεσογείας, mediterraneas. In vita Iosephi scribitur, Hippum, Gadaram, & Scythopolin, esse oppida ditionis Agrippæ, quæ Trachonitis fuit. Et Hippum à Tiberiade distare stadiis triginta, Gadaram 60. Scythopolim 120. Ad dam & hoc quod de bello Iud. lib. 3. cap. 2. Iosephus scribit: Perææ, quæ Judææ & Samariæ trans Jordanem opposita est, longitudinè esse à Macherunte in Pellam, ita aut Pella ei sit Septentrionalis. Ab Oriente verò Peræam illam claudi Philadelphia & Geraris: ita enim Græcum exemplar habet, non Gerasis sicut interpret scripsit. Atque ex his manifestum est, situm Decapolis fuisse trans Jordanem non in Peræa, quæ Judææ & Samariæ opposita est, sed in Trachonitide è regione Galilææ: sicut Beda etiam dicit.

Hæc bono studio & mediocri diligentia ex Iosepho collegi, quæ candidis lectoribus iudicanda permitto. Inde verò intelligi poterit ratio peregrinationis Christi, quando scribitur: ex finibus Tyri, per medios fines Decapolis, venisse ad mare Galilææ: sicut in Harmonia ostendimus. Et huic observationi de situ Decapolis

nihil obstat, nisi quod dicunt, Gadaram & Scythopolim citra Jordanem occidentem versus à Scriptoribus collocari. Ad quam objectionem facilis & plana est responsio. Non enim eadem, sed alia est, Gadara, quam Iosephus lib. 5. & alibi inter civitates maritimas numerat. Ubi etiam Strabo lib. 16. Jordanem ponit: & alia, quam in Peræa expresse dicit esse mediterraneam, sicut loca supra notavimus. Sythopolim etiam Iosephus expresse dicit in Cælesyria sitam, ut supra ostendimus. Alii verò ex conjecturis argumentantur, Bethsan in Samaria dictam etiam Scythopolim: quæ conjectura tantum est, & si maximè esset vera, alia esset Scythopolis Cælesyriæ, alia Samariæ.

Et hac notatione seu delineatione, situs præcipuarum regionum terræ sanctæ, quarum in Evangelica historia mentio fit, intelligi potest. Et eadem prorsus ratione ab Evangelistis dividuntur, sicut in hac delineatione ostendimus. Ita enim qui Christum sequebantur, numerantur, Matth. 4. v. 25. Marc. 3. v. 7. Luc. 6. v. 17. Ioann. 6. v. 1. primò turbæ ab Idumæa. 2. à Judæa. 3. à Hierosolymis, hoc est, ex tribu Benjamin. 4. à Galilæa. 5. πέραν τῆς ἰορδάνης, hoc est, ex Peræa. 6. πέραν τῆς θαλάσσης γαλιλαίας, hoc est, ex Trachonitide. Matth. 4. v. 15. vocatur via Maris trans Jordanem. Ex Syria enim in Judæam profecturus Pompejus, per Decapolim & Trachonitidem iter fecit: sicut supra diximus. Et Iosephus Antiquit. lib. 17. cap. 2. dicit, eos, qui Babylone Hierosolymam petunt, transire per Batanæam & Trachonitidem. 7. ex Decapoli. 8. ἐκ τῆς παραλίης, hoc est, ex maritimis versus Egyptum civitatibus. 9. ex finibus Tyri & Sidonis, quæ Act. 15. v. 3. vocatur Phœnice. 10. In Actis, Samaria additur Judææ & Galilææ, c. 1. v. 8. & 9 v. 31. In tot igitur partes Evangelica historia totam illam terram dividit.

Et hæcenus, quis sit singularum partium situs, in genere explicavimus. Quando vero in specie singulorum quorundam locorum, ut civitatum, vicorum, montium, &c. mentio fit, de illis in Harmonia ipsa dicemus: in qua regione seu parte hujus terræ sita sint. Ideo enim generalem hanc delineationem præmittere volui, ut tùm omnia essent expeditiora.

CAPUT VII.

Generalis distributio totius hujus operis, ex qua generatim cognoscitur, quid in sequenti Evangelica Harmonia potissimum tractetur.

EXPEDITIS utcumque illis, quæ de generalibus quibusdam commonefactionibus & observationibus, ordinis & methodi gratia, necessariò præmittenda fuerunt, jam dispositionem eorum, quæ in ipsa Harmonia tractanda nobis proposuimus, breviter ostendemus. Et capita sumemus ex illis auctoribus, qui, vel in veteri Ecclesia, vel nostro seculo, ad illustrandam Harmoniam historiæ Evangelicæ alicuique momenti sit, contu-

Harm. Tom. I.

lerunt: sicut in secundo capite declaravimus.

Primò igitur totam historiam Evangelicam distribuemus secundum annos, quibus Christus in publico suo ministerio in terris versatus est: ita ut singulis ministerii ipsius annis sua Acta, seu certæ historiæ, assignentur. Atque ita in distinctos aliquot libros dividenda erit Harmonia, quorum distributionem ex re ipsa sumemus. Quia enim supputatio annorum ministerii Christi à baptismo ipsius incoanda est: sicut capite quarto ostendimus. Ea igitur, quæ in

C 2 historia

historia Evangelica Baptismum Christi antecedunt, ut sunt historiae de conceptione, nativitate, educatione & vita, tum Baptista, tum Christi; item initium praedicationis & baptismi Joannis, usque ad historiam baptizati Christi, primum librum efficient. Secundus liber exponet historias, seu acta, primi anni ministerii Christi. Tertius liber complectetur acta secundi anni ministerii Christi. In quarto libro acta tertii anni ministerii Christi certo ordine distribuemus. Quae verò quarto seu postremo anno ministerii Christi, usque ad historiam ascensionis gesta sunt, (hunc enim terminum seu finem Evangelicæ historiae Petrus constituit, Act. 1. v. 2.) ea in quintum librum conferemus. In singulis autem libris ostendemus, in quibus historiis initia & fines cujusque anni versimiliter seu probabili ratione collocari possint. Addemus etiam notationem festorum Paschatis, quae ordine in annos ministerii Christi inciderunt.

Secundò. Ut ordo seu ἀκολουθία singularum historiarum eò rectius & distinctius observari & considerari possit, singulis historiis singula seu distincta capita attribuenda erunt, quae continuo progressu ab initio usque ad finem juxta ordinem consequentiae, non habita ratione divisionis librorum, numerabuntur. Aliquid enim incommodi, tum propter Elenchos seu indices, tum propter alias etiam causas videtur habere, si juxta divisionem librorum Harmoniae, capita discernantur, & singulis libris peculiaris numerus capitum assignetur. In singulis autem Harmoniae capitibus annotabitur, ex quibus Evangelistarum capitibus (sicut vulgò illa distribuuntur) historiae quae exponuntur, sumtae sint.

Tertiò. In singulis capitibus, ordo, tum historiarum, tum perfectionum, monstrabitur, & ratio ordinis explicabitur: & si quae observationes dogmaticae ex ordine antecedentium & consequentium sumi poterunt, ostendetur. Ac sicubi scriptorum sententiae de ordine historiarum variant, illas, quae praecipuae sunt, collationis gratia recitabimus, & additis rationibus exponemus. De locorum etiam situ, & ratione peregrinationum, declarationes quasdam, ubi opus erit, addemus.

Quartò. Singulis capitibus proponemus *πείρας*, summam seu argumentum cujusque historiae complectentes, & simul ostendentes, quomodo praecipuae historiarum circumstantiae ita expendi possint, ut explicato sensu textus, dogmata quae in singulis historiis observanda sunt, quasi intento ad fontem digito, monstrantur. Adjectis interdum vocabulorum explanationibus.

Quinto. Contextum cujusque historiae, illo ipso tenore & ordine verborum, sicut ab Evangelistis descriptae sunt, subjungemus: & quando una & eadem historia à pluribus Evangelistis simul describitur, singulorum descriptiones & verba, sigillatim ac ordine juxta se invicem (distincta per columnulas pagina, ut collatio eò facilius institui possit,) proponemus.

Sextò. De collatione, consensu, conciliatione, & coagmentatione circumstantiarum, sicut

à diversis Evangelistis in narratione earundem historiarum expositae sunt, quaedam annotabimus.

Septimò. Ostendemus, quomodo descriptiones unius & ejusdem historiae, quae à pluribus Evangelistis, non eodem prorsus modo, sed mutatis quibusdam verbis, & variatis aliquibus circumstantiis, exposita est, in unam continuam sibi consentientem & coherentem narrationem contexti & coagmentari possint: quod veteres vocarunt: *συμφωνίαν, ἀρμονίαν, τὸ ἀπὸ τρεῶν ἀρῶν* vel *μονοτέσσαρον*: in illa coagmentatione, non judico opus esse notis ostendentibus, quae verba vel quae sententiae cujus Evangelistae sint: cum in nostra hac Harmonia in singulis capitibus paulò ante Monotesaron, singulorum Evangelistarum verba ordine proponantur. Quando verò singula omnium Evangelistarum verba, in Monotesaro, propter continuam narrationis, coherentiam, commodè inferi non poterunt, illa in margine signo crucis † notabuntur indicato Evangelistae nomine usitatis literis. M. R. L. I. Et si quae particulae copulativae seu expletivae, propter commodiorum narrationis coherentiam, addendae erunt, illa tali signo (..) ut adjectivae notabuntur.

Octavò. In fine singulorum librorum, summam colligemus concionum, miraculorum, perfectionum, auditorum, adversariorum, & quae praeterea in unoquoque anno ministerii Christi acciderunt.

Nonò. Ex tota Harmonia excerpemus brevem Elenchum distributionis annorum ministerii Christi, & ordinis seu ἀκολουθίας historiarum cujusque anni, ipsis historiis paucis tantum verbis notatis. Et elenchum vel in principio vel in fine Harmoniae ponemus: ut tanquam in *συνόψει*, Harmoniam & ἀκολουθίαν totius Evangelicæ historiae compendio, & tanquam in tabellam, ob oculos ponat.

Decimò. Addemus indicem, de singulorum Evangelistarum capitibus, sicut vulgò distribuuntur, quae historiae, in quibus Harmoniae hujus capitibus, quaerendae sint, & inveniri possint.

Hae sunt praecipua capita, in quorum tractatione Harmonia nostra versabitur. Quae verò Emphasin vocabulorum & sententiarum seu locorum communium qualemcunque explicationem spectant, illa ita adjiciemus, ut nec haec tractatio Lectorem jejunum à se dimittat.

Porro, diu multumque deliberavi, quanam latina versio ad nostri propositi rationem, quae collationis potissimum gratia instituitur, commodissima foret. Et primo quidem videbatur aliquam ex eruditioribus versionibus, quae ad Graecos fontes propius accederet, sumendam. Sed quia collatio, quoad verba & sententias Evangelistarum non potest commodius aut rictius, quam in ipsis fontibus institui: ideo curabo primò Græcum textum, sicut Evangelistae scripserunt, exprimi. Frustra enim in versionibus emphases & differentiae vocabulorum quaeruntur. Deinde veterem & vulgatam versionem, quia & ubique usurpatur, & in nostris

nostris etiam Ecclesiis in citationibus sive allegationibus sententiarum usurpatur, constitutam retinere: & ea, quæ in illa versione librorum vel incuria vel incertia sive omissa sive depravata sunt, quæque à fontibus improprietate vel incommoditate interpretationis nimium recedunt, ad ipsos fontes modica inflexione corrigere. Sed vidi, hoc non posse fieri, quin vi-

deatur quasi nova esset translatio, quæ tamen omnibus non satisfaceret. Ideo tandem iudicavi, simplicissimam esse rationem, si Erasmi versionem quæ à veteri non nimis longè recedit, quæque ubique jam recepta & usitata est, sumerem. Nos enim in hoc libello, non de optimo genere interpretandi, sed de Harmonia historiae Evangelicæ agere constituimus.

CAPUT VIII.

De quatuor Evangelistarum Canonicis scriptis, eorumque auctoritate sacrosancta in Christi Ecclesia.

LTSI in Ecclesia Christi palam quatuor Evangelistarum auctoritas semper sacrosancta salubrisque fuit: tectè tamen eadem variis modis conspurcatur à Pontificiis, affirmantibus, Ecclesiæ auctoritatem esse supra scripturam. Etenim illam usurpasse sibi jus & potestatem in Thomæ, Matthæi, Bartholomæi, & similibus, qui tamen Apostoli fuerunt, Evangelii rejiciendis; & vicissim Marci & Luca qui cum Christo versati non fuerunt, recipiendis. Item, dum nimis strenuè pro stabiliendis humanis suis traditionibus digladiantur: apertè contendunt, Evangelistas non omnia de dictis & factis Christi scriptis suis complexos esse, quæ fidei & salutis Ecclesiæ sufficiant, sed multa de Christi doctrina, scitu creditaque ad salutem necessaria, ex tacitis traditionibus mutuanda esse. Priusquam igitur ad ipsam Harmoniam nostram Evangelicam tractationem progrediamur, breviter quædam ex veterum scriptis, de quatuor Evangelistarum fide, auctoritate, & (ut ita dicam) sufficientia annotabo, quæ pio Lectori nec ingrata nec inutilia futura spero.

Veteres, qui in numerorum mysteriis cupidè suas quasdam delicias venati sunt, multa disputant, quare quatuor sint Evangelistæ. Quidam, ut Origenes, à quatuor fluminibus Paradisi rationem repetunt. Alii, ut Hieronymus, quatuor annulos, quibus arca, custos tabularum Legis portabatur, proferunt. Augustinus suspicabatur, hanc esse rationem, quia doctrina Evangelii propaganda erat, in totum terrarum Orbem, cujus quatuor sunt partes, ideò quatuor esse Evangelistas. Idem venustè quatuor Evangelistas vocat sanctam quadrigam Domini, quam tanquam curru triumphali, Psalm. 68. v. 18. per orbem terrarum vectus, odorem cognitionis suæ spargit. Irenæus disputat de quatuor ventis principalibus.

Plerique quatuor animalia, Ezech. 1. vers. 5. Apoc. 4. v. 6. ad numerum Evangelistarum accommodant, quorum imagines non eodem modo Evangelistis attribuant. Græci enim Hominem Matthæo, Aquilam Marco, Bovem Luca, Leonem Joanni attribuerunt. Augustinus verò tribuit Matthæo Leonem, Luca Vitulum, Marco Hominem, Joanni Aquilam. Ambrosius, Matthæo tribuit Hominem, Marco Leonem, Luca Vitulum, Joanni Aquilam. Sed hæc, ut non impiè cogitata, relinquamus in medio,

Harmon. Tom. I.

dummodò certum maneat, sicut præordinatos fuisse à Deo, Petrus Act. 10. v. 41. affirmat, illos, qui prædicatione sua testes debebant esse eorum, quæ Jesus cœperat facere & docere: ita etiam divinitus ordinatum esse credamus, sicut inquit Augustinus, ut illi quatuor historiam Evangelicam conscriberent, capite membris dictante, quicquid ille, de suis factis & dictis nos legere voluit, hoc scribendum illis, tanquam manibus suis imperavit. Hoc unitatis confortium, & in diversis officiis concordiam membrorum, sub uno capite, ministerium, quisquis intellexerit, non aliter accipiet, quod narrantibus discipulis Christi in Evangelio legerit, quam si ipsam manum Domini, quam in proprio corpore gestabat, scribentem conspexerit. Hæc Augustinus.

Materia igitur & argumentum historiae Evangelicæ est, quomodo Deus Filium suum juxta Prophetarum vaticinia miserit in mundum, natum ex muliere: Quodque initium Novi Testamenti factum sit à prædicatione Joannis Baptistæ, sicut Prophetæ prædixerant, & præcipuè quæ Jesus cœpit facere & docere à Baptismo Johannis usque ad diem, quo assumptus est in cælum.

Horum autem omnium præordinat & elegerat Apostolos testes in Hierusalem, & in omni Judæa & Samaria, & usque ad ultimum terræ: qui egressi prædicaverunt ubique ea, quæ Jesus fecerat & docuerat. Et Dominus illorum prædicationem multis stupendis signis & miraculis, quæ doctrinam sublequebantur, Ecclesiæ obsignabat & confirmabat.

Doctrina ergo Evangelii (in quam sententiam nunc de ea loquimur) debet complecti historiam de emissionem Filii Dei in carnem: de testificatione Joannis Baptistæ, & de iis, quæ Christus in publico suo ministerio fecit & docuit. Et est illa doctrina, quam Apostoli prædicatione sua per universum terrarum orbem sparserunt, quæ Ecclesiis tradita & miraculis confirmata est. Hanc Apostoli per aliquot annos, sine scripto, viva voce tradiderunt. Postea verò, & propter hæreticos, & propter posteritatem scriptis comprehensa est: sicut inquit Psalm. 120. v. 19. Scribantur hæc in generationem alteram, & populus, qui creabitur, laudabit Dominum. Hieronymus inquit: Sicut necesse fuit ad confirmationem fidei Evangelium prædicari: sic & contra hæreticos scribi. Et illustrior est Irenæi sententia, lib. 3. cap. 1. Non enim per alios dispo-